

DIYARBAKIR'DA GÜVERCİN KÜLTÜRÜ

ÖZET

Diyarbakır'da güvercin kültürünün tarihi ele alındı. Diyarbakır güvercin türleri üzerinde duruldu.

Güvercin insanlara kardeşçe yaşama duygusunu,barışı,gönül sevincini götüren ve cennette mutluluğu,sevgiyi taşıyan kutsal bir kuş olarak bilinir ve sevilir. Diyarbakır ilimiz geçmişî tarih öncesi dönemlere kadar uzanan çok eski bir yerleşim birimidir. Bu topraklar üzerinde bir çok uygarlık gelip geçmiştir. Bölgedeki güvercin kültürü de en az bu uygarlıklar kadar eskidir. 1515 yılında Osmanlı Devleti topraklarına katılan Diyarbakır'ın bir güvercin başkenti olduğunu söylemek sanırım yanlış olmaz. Diyarbakır,da çok çeşitli güvercin ırkları yetiştirilmektedir. Osmanlılar da başlangıçtan beri savaşlarda haberleşme amaçlı posta güvercini kullanıldığı bir gerçektir. Hatta Diyarbakır'ın Osmanlı topraklarına katılması böyle bir güvercinin ulaştırdığı haber sonucu olmuştur. Şah İsmail ve onun denetimindeki Karahan komutasında bulunan İran orduları, Diyarbakır kalesini kuşatmıştır. Kale halkı kuşatmaya karşı direnmiş ancak açlık ve kıtlık sonucu teslim olma noktasına gelmiştir. Tam bu noktada halkın imdadına bir posta güvercini yetişmiş ve Osmanlı ordusunun Bıyıklı Mehmet Paşa komutasında büyük bir ordu ile İstanbul'dan yardıma geldiği haberini getirmiştir. Bunun üzerine halk direnişe devam etmiştir. Bu ordunun Diyarbakır'a ulaşması sonrası 10 Eylül 1515'de Diyarbakır Osmanlı topraklarına katılmıştır.

Bu tarihten sonra her 10 Eylül gününde Diyarbakır'da kurtuluş şenlikleri düzenlenmesi bir gelenek haline gelmiştir. Bu şenliklerin en önemli özelliklerinden biri de güvercin yarışmaları düzenlenmesi ve yarışı kazananlara altın olarak ödül verilmesidir. Bu gelenek, Diyarbakır'da 400 yıl yaşatıldıktan sonra ne yazık ki I. Dünya savaşının kıtlık dolu yıllarında ve onu izleyen Cumhuriyet döneminde unutulurak terk edilmiştir. Bu geleneğin bölgede güvercin yetiştiriciliğini ciddi şekilde teşvik etmiş olması doğaldır. Bu gün bile Diyarbakır'ın güvercinleri ile ünlü bir kentimiz olmasında bu geleneğin etkisinin büyük olduğu düşüncesindeyim.

Osmanlı sonrası Cumhuriyetin ilk yıllarında da ordu içinde posta güvercinlerinin önemli bir yer tuttuğunu görüyoruz. Atatürk bu yıllarda 1921 yılında kendisi için satın alınan Kasapoğlu Köşkünde oturuyordu. Bu yapı bugün de korunarak yeniden düzenlenmiş ve 1932 yılında cumhurbaşkanlığı köşkü haline getirilmiştir.

DİYARBAKIRDA
DOĞAL HAYAT
SU, İKLİM,
ENERJİ VE
MADEN

Hüseyin Tuğcu

(Posta Güvercinler

Dernek Bşk.)

hasanhuseyin2121@

hotmail.com

Atatürkün bu köşkte yetiştirilmek üzere Selanikten (Dönek) ırkı güvercin getirttiği bilinmektedir. Bu bilgilerden Atatürk'ün de güvercinlere meraklı olduğu ve belkide doğum yeri olan Selanik'te de yetiştirildikleri için bu güvercinleri tercih ettiğini söyleyebiliriz.

Diyarbakır'da hala güçlü bir güvercin kültürüne rastlanmaktadır. Bu kültürün oldukça eski dönemlere dayandığı bir gerçektir. Bölgede güvercin kutsal bir kuş olarak bilinmesinin yanı sıra, haberleşme amacı ile kullanılan güvercinlerin sağladığı yararlar kuşaktan kuşağa aktarılarak kültürün devamlılığı sağlanmıştır. Ayrıca ölen günahsız insanların ruhunun güvercin kılığında yer yüzünde dolaştığı yolunda bölgede bir inanış bulunmaktadır.

Acaba güvercine olan bu tutku nereden kaynaklanmaktadır. Araştırmalarımız bizi şu sonuca götürdü. Güvercinin kutsal bir kuş olarak bilinmesi. Haberleşme aracı olarak kullanıldığı dönemlerde gördüğü hizmetlerin, kuşaktan kuşağa günümüze dek gelen efsanevi anlatımlarının güvercinlerin 3 büyük din açısından büyük yeri vardır.

Güvercin İnsanlara kardeşçe yaşama duygusunu, barışı, gönül sevincini götüren ve cennette mutluluğu, sevgiyi taşıyan kutsal bir kuş olarak bilinir ve sevilir.

Diyarbakır ilimiz geçmiş tarih öncesi dönemlere kadar uzanan çok eski bir yerleşim birimidir. Bu topraklar üzerinde bir çok uygarlık gelip geçmiştir. Bölgedeki güvercin kültürü de en az bu uygarlıklar kadar eskidir. 1515 yılında Osmanlı Devleti topraklarına katılan Diyarbakır'ın

bir güvercin başkenti olduğunu söylemek sanırım yanlış olmaz. Diyarbakır'da çok çeşitli güvercin ırkları yetiştirilmektedir. Osmanlılarda başlangıçtan beri savaşlarda haberleşme amaçlı posta güvercini kullanıldığı bir gerçektir. Hatta Diyarbakır'ın Osmanlı topraklarına katılması böyle bir güvercinin ulaştırdığı haber sonucu olmuştur. Şah İsmail ve onun denetimindeki Karahan komutasında bulunan İran orduları, Diyarbakır kalesini kuşatmıştır. Kale halkı kuşatmaya karşı direnmiş ancak açlık ve kıtlık sonucu teslim olma noktasına gelmiştir. Tam bu noktada halkın imdadına bir posta güvercini yetiştirmiş ve Osmanlı ordusunun Bıyıklı Mehmet Paşa komutasında büyük bir ordu ile İstanbul'dan yardıma geldiği haberini getirmiştir. Bunun üzerine halk direnişe devam etmiştir. Bu ordunun Diyarbakır'a ulaşması sonrası 10 Eylül 1515'de Diyarbakır Osmanlı topraklarına katılmıştır.

Bu tarihten sonra her 10 Eylül gününde Diyarbakır'da kurtuluş şenlikleri düzenlenmesi bir gelenek haline gelmiştir. Bu şenliklerin en önemli özelliklerinden biri de güvercin yarışmaları düzenlenmesi ve yarış kazananlara altın olarak ödül verilmesidir. Bu gelenek, Diyarbakır'da 400 yıl yaşatıldıktan sonra ne yazık ki I. Dünya savaşının kıtlık dolu yıllarında ve onu izleyen Cumhuriyet döneminde unutulmuş ve terk edilmiştir. Bu geleneğin bölgede güvercin yetiştiriciliğini ciddi şekilde teşvik etmiş olması doğaldır. Bu gün bile Diyarbakır'ın güvercinleri ile ünlü bir kentimiz olmasında bu geleneğin etkisinin büyük olduğu düşüncesindeyim.

Diyarbakırda hala güçlü bir güvercin kültürüne rastlanmaktadır. Bu kültürün oldukça eski

dönemlere dayandığı bir gerçektir. Bölgede güvercin kutsal bir kuş olarak bilinmesinin yanı sıra, haberleşme amacı ile kullanılan güvercinlerin sağladığı yararlar kuşaktan kuşağa aktarılarak kültürün devamlılığı sağlanmıştır. Ayrıca ölen günahsız insanların ruhunun güvercin kılığında yer yüzünde dolaştığı yolunda bölgede bir inanış bulunmaktadır.

Acaba güvercine olan bu tutku nereden kaynaklanmaktadır. Araştırmalarımız bizi şu sonuca götürdü. Güvercinin kutsal bir kuş olarak bilinmesi. Haberleşme aracı olarak kullanıldığı dönemlerde gördüğü hizmetlerin, kuşaktan kuşağa günümüze dek gelen efsanevi anlatımlarının Güvercinlerin 3 büyük din açısından da büyük yeri vardır.

Hiristiyanların ve Müslümanların tarihinde ondan iyilikle sözedilir. Hz. Nuh'a tufandan sonra suların çekildiğini haber veren, Hz isa vaftiz edilirken meleklerin güvercin kılığında baş ucunda durması Hz. Muhammed'in s.a.v) düşmanlarını şaşırtan hep güvercindir.

Araştırmamızın başında Diyarbakır da bir çok güvercin ırkı yetiştirildiğini belirtmiştik. Burada sadece Diyarbakır güvercinleri adı ile bilinen yerel güvercin ırkı üzerinde duracağız. Bir birinden farklı özelliklere sahip Diyarbakır güvercinleri 4 ayrı ırk altında toplanmaktadır. Bu ırklar göğsüak, ketme, Kızılbaş ve içağlı olarak adlandırılmaktadır. Bu güvercinler, ülke genelinde de fazla tanınmadığı gibi dünya üzerinde de hiçbir yerde bulunmamaktadır.